

Evaluation of the internal structure of the Schadenfreude severity scale: A Factor analytic study

Yeganeh, *N., Bakhshpour Roudsari, A., Mahmoud Alilou, M.

Abstract

Introduction: Schadenfreude is an emotion experienced by enjoying other's misfortunes. This study aimed to evaluate the factorial structure of the Persian version of the Schadenfreude severity scale, which is designed to measure people's enjoyment of the misfortune of others in different situations.

Method: This is a descriptive /analytical study conducted on 336 students (169 males and 167 females) of Tabriz University through convenience sampling. Subjects completed the Schadenfreude severity scale questionnaire. Data were analyzed through exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis using SPSS 24 and LISREL 8.80 software.

Results: Factor analysis identified a five-factor structure for the Iranian population. The five discovered factors were named Wealthiness, Love affair, Competitiveness, Beauty, and Ability. Besides, the results of the confirmatory factor analysis showed that the five-factor structure well fitted the data.

Conclusion: Findings suggest that the Persian version of the Schadenfreude severity scale is an appropriate tool to measure the severity of Schadenfreude caused by enjoying other's misfortunes, so, it can be used in clinical diagnosis and therapies and also evaluation of social and interpersonal behaviors. However, further research should be carried out in this field in different communities and groups.

Keywords: Schadenfreude, Emotions, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, enjoying other's misfortunes.

ارزیابی ساختار درونی مقیاس شدت شادنفروود: یک مطالعه‌ی تحلیلی عاملینرگس یگانه^۱، عباس بخشی‌پور رودسری^۲، مجید محمود علیلو^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۱۰

چکیده

مقدمه: شادنفروود، هیجانی است که به شکل لذت بردن از درد و رنج دیگران تجربه می‌شود. هدف از این مطالعه، ارزیابی ساختار عاملی نسخه‌ی فارسی مقیاس شدت شادنفروود است که به منظور اندازه‌گیری میزان لذت افراد از بدبختی دیگران در موقعیت‌های مختلف طراحی شده است.

روش: در این مطالعه‌ی توصیفی - تحلیلی، تعداد ۳۳۶ نفر (۱۶۹ مرد، ۱۶۷ زن) از دانشجویان دانشگاه تبریز به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد که به پرسشنامه‌ی شدت شادنفروود پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی و نرم‌افزارهای SPSS نسخه‌ی ۲۴ و LISREL نسخه‌ی ۸/۸۰ استفاده شد.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌ها با تحلیل عاملی اکتشافی یک ساختار پنج عاملی را شناسایی شد. پنج عامل کشف شده با عناوین ثروت، عشق، رقابت، زیبایی و توانایی نام‌گذاری شدند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز نشان داد که ساختار پنج عاملی برازش مناسبی با داده‌ها دارد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که نسخه فارسی مقیاس شدت شادنفروود، ابزاری مناسب برای اندازه‌گیری شدت لذت ناشی از رنج و بدبختی دیگران است که می‌تواند در تشخیص و درمان‌های بالینی و ارزیابی رفتارهای اجتماعی و بین‌فردی مورد استفاده قرار گیرد، گرچه انجام پژوهش‌های بیشتر در جوامع و گروه‌های مختلف در این زمینه پیشنهاد می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: شادنفروود، هیجان، تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی، لذت بردن از درد و رنج دیگران.

nargesi.ygn@gmail.com

۱. نویسنده مسئول: کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

۲. استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

۳. استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

مقدمه

شادنفروود^۱، واژه‌ای است آلمانی که اشاره به تجربه‌ی لذت بردن از بدبیری دیگران دارد (۱). در واقع، شادنفروود هیجانی مثبت است که در نتیجه‌ی وقوع تجربه‌ی منفی برای فردی دیگر برانگیخته می‌شود. شادنفروود تنها لذت بردن از غم و اندوه دیگران نیست؛ بلکه شکلی از نحوه‌ی تصمیم‌گیری افراد در زندگی روزمره و چگونگی ابراز خود در ارتباط با دیگران است (۲). با این وجود، شادنفروود مفهومی است که هنوز کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

شادنفروود با بسیاری از عرصه‌های روانشناختی انسان ارتباط دارد. از جمله در شماری از مطالعات مرتبط با شادنفروود، چنین ارتباطی میان هیجان شادنفروود و ویژگی‌های شخصیتی مورد بررسی قرار گرفته است. جیمز و همکارانش (۳) همسو با نتایج پورتر و همکاران (۴) لین (۵) و گرینر (۶) دریافتند که درجات بالاتری از صفات سه‌گانه‌ی تاریک^۲ شخصیت (خودشیفتگی^۳، سایکوپاتی^۴ و ماکیاولیانیسم^۵) با سطوح بالاتری از شادنفروود همراه است. همچنین ایبل و بروئر (۷) دریافتند زنان با درجات بیشتری از ماکیاولیانیسم، شدت بیشتری از شادنفروود را نسبت به دوستان هم‌جنس خود تجربه می‌کنند. علاوه بر این، قلمروی حضور شادنفروود در جوانب مختلف زندگی روانشناختی انسان به همین جا ختم نمی‌شود.

برخی ویژگی‌های پیشنهاد شده دیگر که به نظر می‌رسد بر شادنفروود مؤثرند عبارتند از تنفر^۸، سزاواری^۸، حسادت (۹)، دوست‌داشتنی بودن^{۱۰}، عزت‌نفس^{۱۱} و رقابت^{۱۲}. همچنین هیجان شادنفروود در عرصه‌ی روانشناسی اجتماعی نیز قابل بررسی است. پژوهش‌ها، میان شادنفروود و تقابلات درون‌گروهی ارتباط برقرار کرده‌اند؛ نظریه‌های درون‌گروهی شادنفروود علاقمند به بافت و زمینه‌ی درون‌گروهی هستند. این نظریه‌ها، در بستر درون‌گروهی اشتراک دارند اما از نظر

وابستگی شادنفروود به مفاد درون‌گروهی با هم متفاوتند (۱۳). برای مثال، برخی از آنها بر رقابت^{۱۱} و مسابقه (۱۴) یا حقارت درون‌گروهی^{۱۲} تأکید دارند در حالی که برخی دیگر بر پرخاشگری درون‌گروهی به عنوان مکانیسم بالقوه‌ای برای شادنفروود درون‌گروهی (۱۶) تمرکز کرده‌اند.

سیکارا و همکارانش (۱۶) به بررسی این موضوع پرداختند که چگونه دیدگاه‌های پرخاشگرانه در میان هواداران دو تیم رقابت‌کننده‌ی بیسبال می‌تواند واکنش‌های هیجان‌زده‌ی آنها را در طول تماشای بازی تیم مورد علاقه‌شان پیش‌بینی کند. در این مطالعه، میزان لذت و رضایت شرکت‌کنندگان از باخت تیم رقیب با سطح پرخاشگری آنها نسبت به این تیم همبستگی مثبت داشت. علاوه بر این، شادنفروود یک هیجان درون‌گروهی است که می‌تواند به موقعیت‌های سیاسی و بین‌المللی نیز تسری یابد (۱۵، ۱۷-۲۱). هنگامی که مردم در یک کشور، مرگ رهبران سیاسی کشوری دیگر را جشن می‌گیرند، در حال تجربه‌ی شادنفروود هستند (۲۲).

از طرفی دیگر، شادنفروود پا را فراتر گذاشته و به خاستگاه‌های تحولی در رقابت‌های اجتماعی هم نفوذ کرده است. همسو با پیشینه‌ی پژوهشی در مورد بزرگسالان، مطالعات تحولی، نقش اساسی رقابت اجتماعی را در شادنفروود نشان می‌دهند. استینبرگ و سینگر (۲۳)، حسادت و شادنفروود را در بین کودکان ۷ تا ۱۳ ساله در یک تکلیف پاداش و تنبیه بررسی کردند. کودکان با یک کودک ناشناس دیگر برای بردن یک جایزه به رقابت پرداختند و سپس به مقیاسی مبتنی بر بازخورد فوری‌شان از تجربه‌ی رقابتی مورد نظر پاسخ دادند. کودکان، در رقابتی با برد خود - باخت دیگری در مقایسه با برد هر دو طرف، احساس مثبت بیشتری داشتند. همچنین احساس منفی بیشتری را هنگام باخت خود - برد دیگری نسبت به باخت هر دو طرف تجربه کردند. در این راستا، این پژوهشگران میزان شادنفروود و حسادت این افراد را اندازه‌گیری کرده و دریافتند که شادنفروود و حسادت در کودکان ۷ ساله و کمتر نیز پدیدار می‌شود. در مطالعه‌ی دیگر (۲۴) نیز نوباوگانی ۲۴ ماهه که از قبل به عنوان افرادی حسود نسبت به دیگر خردسالان شناخته شده بودند، هنگامی که همسالان رقیبشان موقعیت دلخواه خود را از دست می

1. Schadenfreude
2. the Dark Triad
3. Narcissism
4. Psychopathy
5. Machiavellianism
6. Resentment
7. Deservingness
8. Likability
9. Self-esteem
10. Competition

11. Rivalry
12. Ingroup inferiority

برای اندازه‌گیری شادنفروود در کنار این که می‌تواند راه را برای پژوهش‌های بیشتر هموار سازد، کاربردهایی ضمنی در محیط‌های درمان روانشناختی خواهد داشت. به این ترتیب، هدف از پژوهش حاضر معرفی نسخه‌ی فارسی مقیاس شادنفروود است. در این مطالعه، دو مقیاس (۳ و ۷) به کار برده شده در مطالعات خارجی که با هم همپوشانی معنایی و مفهومی داشتند ادغام و ترجمه شده و سپس ساختار عاملی آن مورد ارزیابی قرار گرفته است.

روش

طرح پژوهش: پژوهش حاضر، یک مطالعه‌ی توصیفی - تحلیلی است که به صورت مقطعی در سال ۱۳۹۸ انجام شد. **آزمودنی‌ها:** جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر، کلیه دانشجویان دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند. از این جامعه آماری ۲۴۰۰۰ نفری، تعداد ۳۶۴ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس و بر اساس جدول کرجسی و مورگان به عنوان نمونه انتخاب شدند که داده‌های مربوط به ۳۳۶ نفر (۱۶۹ مرد و ۱۶۷ زن) قابل تحلیل بود.

ابزار

برای آزمون مقیاس شادنفروود ابتدا با مطالعه‌ی علمی آثار این حوزه، پنج سناریو به عنوان مناسب‌ترین ابزار برای سنجش شادنفروود انتخاب و به فارسی ترجمه شد. داده‌های پژوهش به روش میدانی و با استفاده از ابزار زیر گردآوری شد:

۱. مقیاس سناریوهای شادنفروود: این مقیاس متشکل از پنج سناریوی فرضی در موقعیت‌های برانگیزاننده‌ی هیجان شادنفروود است که این موقعیت‌ها بر محوریت ثروت، رقابت، توانمندی، رابطه‌ی عاشقانه و زیبایی بنا شده‌اند. سه زیرمقیاس اول از مطالعه‌ی جیمز و همکارانش (۳) و دو زیرمقیاس بعدی از مطالعه ایبل و بروئر (۷) اقتباس شده است. این مقیاس در چهارچوب طیف لیکرت هفت درجه‌ای (۱=بشدت مخالف تا ۷=بشدت موافق) تنظیم گردیده است. در طی آن از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا سناریوها را خوانده و درجه‌ای که تصور هر یک از این سناریوها غالباً برای آنها احساس سرگرم‌کنندگی، رضایت خاطر و یا خوشحالی به همراه دارد را نشان دهند. هر عامل دارای سه سؤال است که در مجموع، پرسشنامه پنج سناریوی فرضی با ۱۵ سؤال را در بر می‌گیرد. پژوهش حاضر کل مقیاس همسانی درونی خوبی را نشان داد ($\alpha = 0/91$). همچنین

دادند رفتارهایی دال بر شادنفروود از خود بروز دادند. به این ترتیب، تجربه‌ی هیجان شادنفروود را در گروه‌های سنی مختلف و در موقعیت‌های متنوع هیجانی می‌توان ردیابی کرد.

در سال‌های اخیر، در جهت ساختن ابزاری استاندارد برای ارزیابی شدت شادنفروود، ابعاد مختلف این سازه در قالب مقیاس‌هایی خودگزارشی گنجانده شده است. در مقیاس شادنفروود فن دایک (۲۵)، آلفای کرونباخ برای چهار آیتم حسادت، سه آیتم مورد علاقه نبودن، پنج آیتم شادنفروود، سه آیتم همدلی، سه آیتم مسئولیت‌پذیری و چهار آیتم سزاواری به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۸۵، ۰/۸۷، ۰/۸۵، ۰/۹۷ و ۰/۹۴ بود که نشان از وجود ثبات درونی بالا برای هر یک از این مقیاس‌ها داشت. همچنین، جیمز و همکارانش (۳) مقیاسی متشکل از سه سناریوی فرضی طراحی کردند. آنها، در هر یک از این سناریوها به طور جداگانه برانگیختگی شادنفروود را نسبت به فردی دیگر با موقعیتی اقتصادی، رقابتی و یا توانمندی (در محیطی کاری یا فعالیتی) بهتر که دچار بدبختی می‌شود مورد ارزیابی قرار دادند و آلفای کرونباخ در هر یک از این سناریوها به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۸۲ و ۰/۸۲ بدست آمد. ایبل و بروئر نیز با الهام‌گیری از مقیاس جیمز و همکارانش، در پژوهش خود با حفظ سناریوی توانمندی از سه سناریوی مذکور، دو سناریوی دیگر را با سناریوهایی که به احتمال بیشتری منجر به تجربه‌ی شادنفروود در زنان می‌شوند جایگزین کردند. به این ترتیب، سه سناریوی برانگیزاننده‌ی شادنفروود با محوریت توانمندی، روابط عاشقانه و زیبایی حاصل شد که آلفای کرونباخ آنان نیز به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۲ و ۰/۸۷ بود (۷). در مواردی دیگر، پژوهشگران برای برانگیختن هیجان شادنفروود و اندازه‌گیری آن در افراد، از طریق نمایش ویدیویی سناریوهایی وارد شدند.

در ایران تاکنون هیچ مطالعه‌ای مبنی بر سنجش و ارزیابی هیجان شادنفروود انجام نشده است. بنابر اهمیت و وسعت این هیجان در ابعاد مختلف زندگی روانشناختی و روابط بین فردی انسانی، آشنایی با این هیجان می‌تواند قطعه‌ای گمشده از جورچین فرآیند برقراری رابطه و درمان در محیط روان‌درمانی باشد. بنا بر این، در گام اول برای سنجش هر سازه و مفهوم، توسعه‌ی یک ابزار پایا و چند بعدی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. از این رو، وجود ابزاری فارسی

سناریوها و گزینه‌ها به شرح ذیل است:
 لطفاً هر یک از داستان‌های کوتاه زیر را بخوانید و در ادامه به هر یک از جملاتی که به دنبال داستان‌ها آمده، در مورد خودتان از ۱ تا ۷ نمره دهید:

۱ شدت مخالفم تا حد زیادی مخالفم
 ۲ مخالفم
 ۳ نظری ندارم
 ۴ موافقم
 ۵ تا حد زیادی موافقم
 ۶ شدت موافقم
 ۷

۳. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد خوشحال شدم.
 ۴. دوست شما همیشه در مورد اینکه چقدر ظاهر خوبی دارد و دیگران از ظاهرش بسیار تعریف می‌دهند صحبت می‌کند. یک روز آرایشگری مدل موی او را بسیار بد در می‌آورد طوری که دیگران در موردش حرف می‌زنند.
 ۱. اتفاقی که برای این فرد افتاد برای من سرگرم کننده و جالب بود.

۲. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد احساس رضایت خاطر می‌کنم.

۳. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد خوشحال شدم.
 ۵. همکار (یا فردی همتای شما مثل همکلاسی یا...) ادعای علامه دهر بودن دارد و به خاطر توانایی‌هایش به خود می‌نازد. یک روز با خبر می‌شوید که او اخیراً از نظر عملکردی، رتبه و درجه بدی آورده است.

۱. اتفاقی که برای این فرد افتاد برای من سرگرم کننده و جالب بود.

۲. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد احساس رضایت خاطر می‌کنم.

۳. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد خوشحال شدم.
روند اجرای پژوهش: غربالگری پرسشنامه‌ها از لحاظ مخدوش و بی‌پاسخ بودن پس از اتمام مرحله گردآوری داده‌ها انجام شد و پرسشنامه‌های بی‌پاسخ، چندپاسخ، مخدوش و فاقد اطلاعات جمعیت شناختی ضروری کنار گذاشته شد. از لحاظ رعایت اصول اخلاقی در پژوهش، از آزمودنی‌ها خواسته شد پرسشنامه را بدون نام تکمیل کنند و رضایت آگاهانه آنها برای مشارکت در پژوهش جلب شد. همچنین پس از تکمیل پرسشنامه توسط هر یک از آنان، پذیرایی مختصری به جهت قدردانی صورت گرفت.

روش تحلیل: برای ارزیابی ساختار عاملی مقیاس شادنفرو، ابتدا از روش تحلیل عاملی اکتشافی، با کاربرد روش استخراج مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس استفاده شد.

برای خرده‌مقیاس‌های توانمندی، رابطه‌ی عاشقانه، رقابت، زیبایی و ثروت به ترتیب ضرایب پایایی ۰/۸۹، ۰/۸۳، ۰/۷۹، ۰/۸۷ و ۰/۶۹ به دست آمد. این مقیاس به روش استاندارد پیش‌رو - پس‌رو ترجمه و مورد استفاده قرار گرفت.

۱. در حالی که شما به سمت منزل در حال رانندگی هستید، یک تاجر ثروتمند در حال رانندگی جدیدترین مدل اتومبیل اسپورتش، از پشت سر سپر به سپر شما حرکت می‌کند. پس از مدتی، سرانجام سبقت می‌گیرد، شما را پشت سر می‌گذارد و از چراغ قرمز عبور می‌کند. شما متوجه فلش دوربین کنترل سرعت می‌شوید که نشان می‌دهد وی برای سرعتش به دردر افتاده و برگه جریمه دریافت خواهد کرد.

۱. اتفاقی که برای این فرد افتاد برای من سرگرم کننده و جالب بود.

۲. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد احساس رضایت خاطر می‌کنم.

۳. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد خوشحال شدم.
 ۲. دوست شما همیشه در مورد اینکه چقدر در رابطه عاشقانه‌اش خوشحال است و از اینکه شریک عاطفی‌اش بسیار ایده‌آل است صحبت می‌کند. پس از مدتی باخبر می‌شوید که آن فرد، دوست شما را ترک کرده است.

۱. اتفاقی که برای این فرد افتاد برای من سرگرم کننده و جالب بود.

۲. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد احساس رضایت خاطر می‌کنم.

۳. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد خوشحال شدم.

۳. شما در مرحله یک چهارم نهایی جام حذفی در حال رقابت هستید. گلزن اصلی تیم دیگر، انگار سراپا یک دهان با صدای بلند است و در کل بازی از مهارت‌هایش گری خوانی می‌کند. او برای اجرای نمایش یک حرکت فانتزی اقدام می‌کند ولی در عوض می‌افتد و می‌پای پیچ می‌خورد.

۱. اتفاقی که برای این فرد افتاد برای من سرگرم کننده و جالب بود.

۲. من از اتفاقی که برای این فرد افتاد احساس رضایت خاطر می‌کنم.

جدول ۲) مفروضه هم‌خطی چندگانه متغیرهای پژوهش

مقیاس شادنفروود	ضریب تحمل	تورم واریانس
زیر مقیاس ۱ (ثروت)	۰/۶۶۹	۱/۴۹
زیر مقیاس ۲ (عشق)	۰/۶۹۱	۱/۴۴
زیر مقیاس ۳ (رقابت)	۰/۶۷۶	۱/۴۸
زیر مقیاس ۴ (زیبایی)	۰/۵۳۹	۱/۸۵
زیر مقیاس ۵ (توانمندی)	۰/۵۵۹	۱/۷۸

نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی اکتشافی به یک راه‌حل ۵ عاملی رسید که ۸۱/۱۱ درصد از واریانس مقیاس را تبیین می‌نمود. عوامل بر اساس محتویات خود و با توجه به مبانی پژوهشی به عنوان ثروت، رقابت (در موقعیت برد و باخت بازی یا ورزشی)، توانمندی (شغلی یا تحصیلی)، رابطه عاشقانه و زیبایی (ظاهری) نام‌گذاری شدند. بارهای عاملی هر کدام از گویه‌ها بر روی عوامل پنج‌گانه، واریانس تبیین شده توسط هر عامل و همسانی درونی هر کدام از آنها با کاربرد آلفای کرونباخ در جدول ۳ گزارش شده است. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که آلفای کرونباخ مرتبط با هر پنج خرده‌مقیاس در حد قابل قبول است. همچنین آلفای کل برابر ۰/۹ به دست آمد که حکایت از اعتبار مطلوب مقیاس دارد.

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، همه‌ی مقیاس‌ها بالاترین بارهای خود را بر روی عامل تعیین شده نشان دادند و اندازه‌های عامل مربوطه بزرگ و در محدوده‌ی ۰/۴۶ تا ۰/۸۸ قرار داشتند. به طور کلی، بارهای عامل مقیاس‌ها روی عوامل غیرمربوط ناچیز بوده و هیچ‌کدام از بارهای ثانویه فراتر از ارزش مطلق ۰/۳۰ در نمونه مورد مطالعه نبودند. ماتریس همبستگی بین عامل‌های کشف‌شده در جدول ۴ مشاهده می‌شود.

این تحلیل با پذیرش شرط ارزش ویژه‌ی مساوی و یا بزرگتر از ۱ و بار عاملی مساوی یا بزرگتر از قدر مطلق ۰/۴۰ صورت گرفت.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مورد مطالعه در جدول ۱ آورده شده است. مجموع شرکت‌کنندگان ۳۶۴ نفر بود که داده‌های مربوط به ۳۳۶ نفر شامل ۱۶۹ نفر مرد (۵۰/۲۹ درصد) و ۱۶۷ زن (۴۹/۷۰ درصد) با میانگین سنی ۲۳.۲۴±۲/۱ سال و انحراف استاندارد ۲/۲۶ قابل تحلیل بود. این اطلاعات بیانگر جمعیتی است که با احتمال بیشتر می‌توان نتایج نهایی مطالعه را به آنها تعمیم داد.

جدول ۱) ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌ی مورد مطالعه

جنس	متغیر		درصد فراوانی
	دختر	پسر	
وضعیت تأهل	مجرد	متاهل	۹۰/۱
	۳۰۳	۳۳	۹/۹
تحصیلات	کارشناسی	کارشناسی ارشد	۶۳/۹
	۲۱۵	۹۴	۲۷/۹
	دکتر	۲۷	۸/۲

نتایج آزمون‌های کایرز-میر-اولکین (KMO)^۱ و کرویت بارتلت^۲ برای تعیین کفایت حجم نمونه ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، نمونه‌ی مورد مطالعه در اجرای پژوهش کفایت داشت (KMO= ۰/۸۰۷). آزمون کرویت بارتلت، که توان داده‌های پژوهش برای استخراج یک ساختار عاملی خاص را نشان می‌دهد نیز معنی‌دار بود (P= ۰/۰۰۱، Chi-square= ۳۹۳۴/۶۴۳).

بر اساس نتایج جدول ۲، ضریب تحمل و تورم واریانس به منظور بررسی هم‌خطی چندگانه محاسبه شده است. نتایج نشان داد که هیچ‌یک از ضرایب تحمل متغیرها کوچکتر از حد مجاز ۰/۱ و همچنین هیچ‌کدام از مقادیر عامل تورم واریانس بزرگتر از حد مجاز ۱۰ نمی‌باشند.

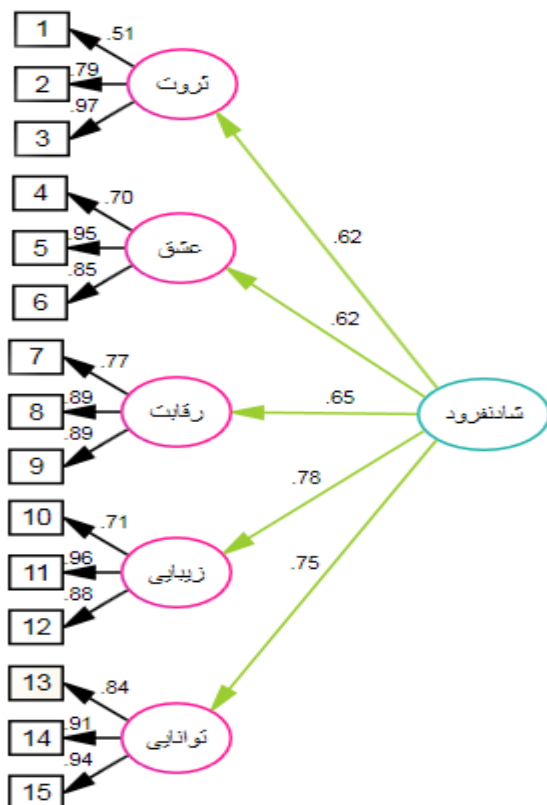
1. Kaiser -Meyer- Olkin
2. Kervit Bartlett test

جدول ۳) تحلیل مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس برای مدل ۵ عاملی مقیاس شادنفرو

شماره سؤال	خلاصه‌ی گویه‌ها	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	میانگین	انحراف استاندارد
۱۳	سرگرم شدن از رویداد سناریو توانمندی	۰/۸۷۴	-	-	-	-	۳/۶۶	۲/۰۷
۱۴	رضایت خاطر از رویداد سناریو توانمندی	۰/۸۰۳	-	-	-	-	۳/۷۱	۲/۱۲
۱۵	خوشحالی از رویداد سناریو توانمندی	۰/۷۸۸	-	-	-	-	۳/۴۴	۲/۰۳
۶	خوشحالی از رویداد سناریو رابطه عاشقانه	-	۰/۸۶۳	-	-	-	۱/۸۵	۱/۴۵
۵	رضایت خاطر از رویداد سناریو رابطه عاشقانه	-	۰/۸۵۱	-	-	-	۱/۷۸	۱/۳۶
۴	سرگرم شدن از رویداد سناریو رابطه عاشقانه	-	۰/۸۱۰	-	-	-	۲/۱۰	۱/۷۳
۹	خوشحالی از رویداد سناریو رقابت	-	-	۰/۸۶۱	-	-	۳/۵۰	۲/۰۶
۸	رضایت خاطر از رویداد سناریو رقابت	-	-	۰/۸۳۹	-	-	۳/۸۳	۲/۰۴
۷	سرگرم شدن از رویداد سناریو رقابت	-	-	۰/۸۳۹	-	-	۳/۶۸	۱/۹۸
۱۲	خوشحالی از رویداد سناریو زیبایی	-	-	-	۰/۸۰۵	-	۲/۴۳	۱/۷۰
۱۱	رضایت خاطر از رویداد سناریو زیبایی	-	-	-	۰/۷۷۶	-	۲/۵۴	۱/۶۹
۱۰	سرگرم شدن از رویداد سناریو زیبایی	-	-	-	۰/۴۶۴	-	۳/۰۷	۱/۹۹
۲	رضایت خاطر از رویداد سناریو ثروت	-	-	-	-	۰/۸۸۲	۳/۵۸	۲/۰۸
۳	خوشحالی از رویداد سناریو ثروت	-	-	-	-	۰/۸۱۵	۳/۱۶	۱/۹۴
۱	سرگرم شدن از رویداد سناریو ثروت	-	-	-	-	۰/۵۳۷	۳/۰۵	۱/۹۷
-	واریانس تبیین شده	۱۸/۷۵	۱۷/۲۶	۱۶/۷۱	۱۴/۳۵	۱۴/۰۳	-	-
-	همسانی درونی خرده مقیاس	۰/۸۹	۰/۸۳	۰/۷۹	۰/۸۷	۰/۶۹	-	-

GFI= ۰/۹۳، RMSEA= ۰/۰۶۶ و SRMR = ۰/۰۶۰

است که حاکی از برازش خوب مدل می‌باشد.

شکل ۱) الگوی ساختاری مدل ۵ عامل

جدول ۴) ماتریس همبستگی عامل‌های اکتشافی

۵	۴	۳	۲	۱		
					۱	ثروت
			۱	*۰/۳۸۶		عشق
		۱	*۰/۳۳	*۰/۴۵۲		رقابت
	۱	*۰/۴۱۴	*۰/۵۲۴	*۰/۴۴۵		زیبایی
۱	*۰/۵۷۷	*۰/۵۰۱	*۰/۳۷۰	*۰/۴۷۴		توانایی

*= P (۰/۰۱)

با هدف ارزیابی بیش‌تر ساختار پنج‌عاملی اکتشاف‌شده، از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. در مدل طراحی‌شده فرض بر این است که هرکدام از عوامل که به واسطه‌ی گویه‌های مربوط به خود شناسایی می‌شوند، می‌توانند عامل مرتبه بالاتری را بازنمایی کنند.

الگوی ساختاری برای مدل ۵ عاملی در شکل ۱ نشان داده شده است. تمامی مسیرها در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار هستند. بررسی ضرایب استانداردشده در این الگوی ساختاری نشان می‌دهد که تمامی بارهای عاملی از مقدار زیادی برخوردارند. از سوی شاخص‌های برازش به دست آمده برای الگوی ساختاری پنج‌عاملی برابر $X^2= ۶۵۲۶/۷۶$ ، $P= ۰/۰۰۱$ ، $dF= ۷۷$ ، $CFI= ۰/۹۸$ ، $NFI= ۰/۹۷$ ، $IFI= ۰/۹۸$

بحث

پژوهش حاضر، برای نخستین بار در ایران در نمونه‌ای متشکل از دانشجویان با هدف بررسی ساختار عاملی نسخه‌ی ترجمه‌شده‌ی مقیاس شدت شادنفروود انجام شد. از لحاظ تاریخی، ارزیابی و سنجش هیجان شادنفروود با ابزارهایی صورت گرفته که از لحاظ شیوه، نحوه‌ی پاسخدهی و نمره‌گذاری متفاوت بوده‌اند. چرا که شادنفروود هیجانی است که نسبت به بسیاری از هیجان‌ات، کمتر به آن پرداخته شده و لازم است که با ارزیابی ابزارهای موجود، سمت و سو و دقت عمل بالاتری را در طراحی و پرداخت ابزار مورد نیاز کسب کرد. بنا بر این، در پژوهش حاضر با کنار هم نهادن دو مقیاس مشابه و دارای همپوشانی نسبی، به آزمون اعتبار ابزار سنجش هیجان شادنفروود پرداخته شد.

تحلیل عاملی اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی به استخراج ۵ عامل انجامید که مقدار قابل توجهی از واریانس شادنفروود را تبیین می‌کرد. همچنین به منظور اعتبارسنجی نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم نشان داد که مدل اکتشافی در این مطالعه از برازش قابل قبولی برخوردار است. تعداد مؤلفه‌های کشف‌شده موید تعداد عوامل موقعیتی تأثیرگذار بر تجربه‌ی هیجان شادنفروود از دیدگاه جیمز و همکاران (۳) و ایبل و بروئر (۷) بود. همچنین علاوه بر توافق در تعداد عامل‌های استخراج‌شده‌ی نهایی، نتایج نشان می‌دهد که در ترکیب سؤال‌های عوامل پنج‌گانه‌ی به دست آمده، یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعات یادشده تا حد بسیار بالایی مطابقت وجود دارد. انتخاب اسامی این عامل‌ها با اقتباس از محتوای مورد تأکید هر سناریو بوده، هرچند چنین نامگذاری‌ای سابقه نداشته و سناریوها بدون نام سنجیده و دسته‌بندی می‌شدند. با این حال، با کمک تحلیل عاملی تأییدی، این ۵ عامل بررسی و مدل مورد نظر نیز تأیید شد.

در ارتباط با همسانی درونی، نتایج محاسبه‌ی آلفای کرونباخ نشان داد که همه‌ی پنج عامل از پایایی بالایی برخوردارند. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های الگو قرار گرفته‌شده در این مطالعه (۳، ۷) نیز همسویی دارد.

به این ترتیب، مقیاس شدت شادنفروود یک ابزار خودگزارشی جدید برای ارزیابی لذت بردن از بديبیری دیگران در موقعیت‌های مختلف است. نتایج این پژوهش نشان داد که پرسشنامه‌ی سناریوهای شادنفروود، مدلی مفید و مؤثر برای

ارزیابی این هیجان است. تجربه‌ی هیجان شادنفروود نسبت به بديبیری افرادی با ثروت، روابط عاشقانه، موقعیت رقابتی، زیبایی و توانمندی بیشتر پنج عاملی هستند که در نتیجه تحلیل عاملی استخراج شد. هر کدام از این عوامل، منعکس کننده‌ی مؤلفه‌هایی است که پیش از این به عنوان مؤلفه‌های شادنفروود شناسایی شده بودند.

در ارتباط با کاربرد یافته‌های حاصل می‌توان گفت که یکی از مفاهیم مطالعه‌شده‌ی مرتبط و نزدیک با شادنفروود، حسادت است که ادعای تازه‌ای نیست. افلاطون، بیش از دو هزار سال پیش اظهار می‌دارد که «مگر ما نگفتیم که لذت بردن از بديبیری دوستان، ناشی از حسادت است؟» (افلاطون، ۳۴۸-۴۲۷ سال قبل از میلاد/۱۹۲۵، ص ۳۳۹ (۲۶)). با اتکا به این پیشینه طولانی مدت، پژوهش‌ها نشان می‌دهند که افراد نسبت به شخصی پیشگام با موقعیت بالاتر، حسادت شدیدتری تجربه می‌کنند و نسبت به بديبیری و بدبختی آنان رضایت بیشتری پیدا می‌کنند تا همتای دارای وضعیت متوسط خودشان. و افراد هر چه حسودتر باشند این موضوع بیشتر صدق خواهد کرد (۲۶-۲۸).

در تبیین این هم‌آیندی، دو فرض را می‌توان متصور شد. ابتدا آن که شادنفروود و حسادت، هر دو ناشی از نوعی رقابت اجتماعی هستند. بنابراین، وقتی شخصی از جایگاه پایین‌تر، بديبیری و بدبختی فرد مورد حسادت واقع شده را می‌بیند، می‌تواند احساس ارزشمندی خود را بازیابی کند. فرض دیگر بیان می‌دارد که حسادت پاداش آور است. زیرا حسادت یک احساس ناخوشایند است و دیدن بدبختی دیگری باعث می‌شود که فرد مورد حسادت واقع شده یک درجه افول کند و شخص حسود کمتر احساس حسادت داشته باشد و کاهش این حس منفی، احساس مطبوعی در خود دارد (۲۶).

از طرفی دیگر، اغلب حوزه‌های روابط بین فردی انسان‌ها را می‌توان در پنج حیطه‌ی مورد مطالعه در این پژوهش قالب بندی کرد. احتمالاً وجه تمایز افراد با یکدیگر در تعاملات اجتماعیشان و محور مقایسه‌ی خود با دیگری، یکی از این موارد باشد: میزان ثروت و بهره‌مندی از رفاه، آسایش و تفریحات مطلوب، زیبایی و برازندگی ظاهری (که ممکن است نمودی از سلامت جسمانی فرد نیز باشد)، برخورداری از رابطه عاشقانه با شریک جنسی و کیفیت آن، مقدار پیشروی در موقعیتی رقابتی و همچنین میزان کفایت و

روانی به شکل نابهنجاری بروز یابد و تبدیل به خصیصه شود، معرفی آن از طرف روانشناسان به آحاد جامعه نیز اهمیت دارد. چرا که میتواند درک بین فردی را بالا برده و نقطه مقابل این هیجان، یعنی همدلی را پرورش دهد تا سلامت روانی و ارتباطی افراد جامعه را ارتقا بخشد.

اما این نتایج، دلیل بر چنین باوری که این مدل ۵ بعدی باید به عنوان مدلی قطعی و جهانی پذیرفته شود نیست. در عین حال، بر اساس یافته‌های تجربی مطالعاتی که تاکنون در حوزه‌ی شادنفروود صورت گرفته است دفاع از ملاحظات نظری این پرسشنامه منطقی به نظر می‌رسد.

محدودیت عمده‌ی پژوهش حاضر، غربال‌گری نشدن آزمودنی‌های پژوهش از لحاظ داشتن تشخیص‌های روان پزشکی بود که اگرچه این مسئله از طریق خوداظهاری در پرسشنامه‌ها بررسی شد، ممکن است غربال آزمودنی‌ها با ابزارهای تشخیصی و مصاحبه‌های بالینی سودمند باشد. همچنین جامعه آماری و نمونه‌گیری این مطالعه، محدود به دانشجویان و در یک دانشگاه و عدم دسترسی به طیف گسترده تری از افراد بود.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، سایر جنبه‌های روانسنجی مقیاس شادنفروود نظیر پایایی آزمون - بازآزمون مورد بررسی قرار گیرند. همچنین به دلیل اهمیت شادنفروود، مقیاس حاضر با هنجاریابی‌ای جامع می‌تواند ارزش کاربردی قابل توجهی داشته باشد و در پژوهش‌های آتی مورد استفاده قرار گیرد. و نیز نیاز به تمرکز زدایی از مطالعه جامعه دانشجویی این پژوهش و تعمیم آن به طبقات و اقشار مختلف جامعه در مطالعه شادنفروود بسیار احساس می‌شود. بنابراین، بررسی این هیجان در گروه‌های مختلف هم پیشنهاد می‌گردد.

تشکر و قدردانی: در پایان، گفتنی است این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول به راهنمایی جناب آقای دکتر عباس بخشی‌پور رودسری و مشورت جناب آقای دکتر مجید محمود علیلو انجام گرفته است و از تمامی دانشجویانی که در جمع‌آوری اطلاعات برای این پژوهش یاری نمودند، قدردانی می‌گردد.

منابع

1. Heider F. The psychology of interpersonal relations. New York: Wiley; 1958.
2. Kramer T, Yucel-Aybat O, Lau-Gesk L. The effect of schadenfreude on choice of conventional

کارایی در محیط شغلی و تحصیلی. در واقع، این مؤلفه‌ها را می‌توان عناصر طبقه‌بندی سطوح اجتماعی - اقتصادی افراد نیز در نظر گرفت. بنابراین، اگر فرد به این نتیجه برسد که در یک یا چند موقعیت این چینی در جایگاه پایین تری قرار دارد، جای تعجب نخواهد داشت که احساس عزت‌نفس و ارزشمندی‌اش خدشه بردارد.

میزان دسترسی‌پذیر بودن شرایط نیز می‌تواند درخور توجه باشد. هر قدر فرد، فاصله‌ی خود را با رسیدن به موقعیت‌های آرمانی‌اش که در فردی دیگر به وضوح می‌بیند بیشتر باشد، برانگیخته شدن احساس حسادت در وی بیشتر قابل انتظار خواهد بود. در نتیجه، احتمالاً در جامعه‌ای که فرد نمی‌تواند حتی با سعی و تلاش بیشتر، به آن شرایط مطلوب نزدیک شود، ممکن است بروز هیجانات منفی مثل خشم، حسادت، نفرت و همچنین شادنفروود نسبت به افراد با موقعیت بالاتر در همان جامعه تسهیل شود، که این خود نیز می‌تواند مقدمه‌ای بر افزایش دو نوع واکنش باشد؛ یعنی باعث آغاز انفعال، رکود، درماندگی آموخته شده و در نهایت منتج به افسردگی در شخص شود و یا زمینه‌ای برای بروز رفتارهای خشونت‌آمیز و حتی ضد اجتماعی را در افراد مستعد فراهم سازد.

از طرفی دیگر، ارزیابی هیجان شادنفروود در روانشناسی بالینی تاکنون بیش از همه در حوزه اختلالات شخصیت، خصوصاً برخی اختلالات خوسه ب و سه‌گانه تاریک کارآمد بوده و همچنین در روانشناسی اجتماعی معطوف به مطالعه‌ی رفتارهای درون‌گروهی و برون‌گروهی بوده است. بنابراین، آشنایی با شادنفروود و شناسایی وجود و شدت این هیجان، می‌تواند ابعاد تازه‌ای را از درک پدیدارشناسی مراجعان در محیط درمان و نیز رفتارهای اجتماعی افراد روشن سازد. گفتنی است، هیجانات همواره پای ثابت نظریه‌ها، آسیب‌شناسی و درمان در روانشناسی بالینی بوده‌اند و شناخت دقیق آنها مورد توجه و کنجکاوی بالینگران قرار گرفته است. بنابراین عدم آشنایی با این هیجان، ممکن است با هیجانات دیگری همانند حسادت یا ویژگی سادیستیک بودن اشتباه گرفته شود و در نتیجه مسیر مطالعه و درمان را منحرف سازد. همچنین، از آنجایی که شادنفروود همچون خشم، هیجانی مشترک در میان تمامی افراد است و دارای شدت و ضعف می‌باشد، بنابراین علاوه بر اینکه میتواند در برخی اختلالات

19. Combs DJ, Powell CA, Schurtz DR, Smith RH. Politics, schadenfreude, and ingroup identification: The sometimes happy thing about a poor economy and death. *Journal of Experimental Social Psychology*. 2009;45(4):635-46.
20. Leach CW, Spears R, Branscombe NR, Doosje B. Malicious pleasure: Schadenfreude at the suffering of another group. *Journal of personality social psychology*. 2003;84(5):932.
21. van Dijk WW, Ouwerkerk JW. Introduction to schadenfreude. New York, NY, US: Cambridge University Press; 2014.
22. Crysel LC, Webster GD. Schadenfreude and the spread of political misfortune. *PloS one*. 2018;13(9):1-27.
23. Steinbeis N, Singer T. The effects of social comparison on social emotions and behavior during childhood: The ontogeny of envy and Schadenfreude predicts developmental changes in equity-related decisions. *Journal of experimental child psychology*. 2013;115(1):198-209.
24. Shamay-Tsoory SG, Ahronberg-Kirschenbaum D, Bauminger-Zviely N. There is no joy like malicious joy: Schadenfreude in young children. *PloS one*. 2014;9(7):e100233.
25. Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M. Deservingness and schadenfreude. *Cognition & Emotion*. 2005;19:933-9.
26. Smith RH, Turner TJ, Garonzik R, Leach CW, Urch-Druskat V, Weston CMJP, et al. Envy and schadenfreude. 1996;22(2):158-68.
27. Brigham NL, Kelso KA, Jackson MA, Smith RHJB, Psychology AS. The roles of invidious comparisons and deservingness in sympathy and schadenfreude. 1997;19(3):363-80.
28. Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M, Gallucci MJE. When people fall from grace: Reconsidering the role of envy in schadenfreude. 2006;6(1):156.
- versus unconventional options. *Organizational Behavior Human Decision Processes*. 2011;116(1):140-7.
3. 3. sensational interests: Dark personalities, dark emotions, and dark behaviors. *Personality Individual Differences*. 2014;68:211-6.
4. Porter S, Bhanwer A, Woodworth M, Black PJ. Soldiers of misfortune: An examination of the Dark Triad and the experience of schadenfreude. *Personality Individual Differences*. 2014;67:64-8.
5. Lane R. Schadenfreude, the Dark Triad, and the Effect of Music on Emotion. 2016.
6. Greenier KD. The Relationship Between Personality and Schadenfreude in Hypothetical Versus Live Situations. *Psychological reports*. 2017;121(3):445-58.
7. Abell L, Brewer G. Machiavellianism and Schadenfreude in Women's Friendships. *Psychological reports*. 2017;121(5):909-19.
8. Feather NT, Nairn K. Resentment, envy, schadenfreude, and sympathy: Effects of own and other's deserved or undeserved status. *Australian Journal of Psychology*. 2005;57(2):87-102.
9. Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M, Gallucci M. When people fall from grace: Reconsidering the role of envy in schadenfreude. *Emotion*. 2006;6(1):156.
10. Hareli S, Weiner B. Dislike and envy as antecedents of pleasure at another's misfortune. *Motivation emotion*. 2002;26(4):257-77.
11. Van Dijk WW, van Koningsbruggen GM, Ouwerkerk JW, Wesseling YM. Self-esteem, self-affirmation, and schadenfreude. *Emotion*. 2011;11(6):1445.
12. Smith RH, Powell CA, Combs DJ, Schurtz DR. Exploring the when and why of schadenfreude. *Social Personality Psychology Compass*. 2009;3(4):530-46.
13. Wang S, Lilienfeld SO, Rochat P. Schadenfreude deconstructed and reconstructed: A tripartite motivational model. *New Ideas in Psychology*. 2019;52:1-11.
14. Ouwerkerk JW, Van Dijk WW. 12 Intergroup rivalry and schadenfreude. Cambridge: Cambridge University Press.; 2014.
15. Leach CW, Spears R. "A vengefulness of the impotent": The pain of in-group inferiority and schadenfreude toward successful out-groups. *Journal of Personality Social Psychology*. 2008;95(6):1383.
16. Cikara M, Botvinick MM, Fiske ST. Us versus them: Social identity shapes neural responses to intergroup competition and harm. *Psychological science*. 2011;22(3):306-13.
17. J. M, R. L, J. T, S DA. Schadenfreude [Recorded by Original Broadway Cast]. New York, NY RCA Victor Broadway. 2003.
18. Leach CW, Spears R. Dejection at in-group defeat and schadenfreude toward second-and third-party out-groups. *Emotion*. 2009;9(5):659.